

KSIĄŻKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

AKSIENIENOK G. A.: **Prawowe położenie sowchozów w SSSR** (Sytuacja prawna sowchozów w ZSRR). Moskwa 1960, Akad. Nauk SSSR, s. 304.

Praca wykonana w Instytucie Państwa i Prawa Akademii Nauk ZSRR. Celem jej jest przeanalizowanie aktualnych zagadnień prawnych w sowchozach, a więc przede wszystkim: wskazanie właściwych rozwiązań normatywnych, wynikających z istoty sowchozów oraz ich powstawania, znaczenia i reorganizacji w Związku Radzieckim, praw i obowiązków sowchozów, jako użytkowników ziemi, stanowiącej własność ogólnopaństwową; materialnych praw i obowiązków sowchozów oraz obronę tych praw.

DELL'ANGELO G. G.: **Note sulla sottoccupazione nelle aziende contadine** (Uwagi o zajęciach ubocznych w gospodarstwach chłopskich). Roma 1960, Giuffrè Ed., s. 158.

Towarzystwo Rozwoju Przemysłu Południowych Włoch (SVIMEZ) wydało w Serii Monografii (przy współpracy z Massachusetts Institut of Technologie — MIT — w Cambridge (USA) oraz Istituto Nazionale di Economia Agraria — INEA — pracę stanowiącą wynik badań autora nad sprawą zajęć sezonowych i stałych ludności wiejskiej, ich przyczyn, charakteru i rozmiaru, w powiązaniu z wielkością gospodarstw chłopskich. Prawie połowę pracy zajmują szczegółowe tablice statystyczne.

BILDZIUKIEWICZ A.: **Analiza przedmiotu rachunkowości rolniczej i społecznej**. Katowice 1960, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, s. 216, Zeszyty Naukowe — Prace monograficzne, t. II.

Wychodząc z założenia, iż największe znaczenie w zaspokajaniu potrzeb ludności, tworzeniu dochodu narodowego i wzroście potencjału gospodarczego mają produkcja przemysłowa i rolnicza w gospodarce narodowej — autor zajmuje się problemem rachunkowości tych głównych działów gospodarki narodowej. Posłużymy się tu słowami autora: „Ze względu na większe i dłużej trwające zaniedbanie teorii rachunkowości rolniczej w porównaniu z rachunkowością przemysłową — stwierdził to również profesor St. Moszczeński — tej pierwszej należy poświęcić więcej uwagi. Stąd powstała koncepcja wyróżnienia tej tematyki w tytule niniejszej pracy, chociaż w treści przedmiot rachunkowości ujęty jest na tle rachunkowości gospodarki narodowej i gospodarki społecznej z wyraźnym powiązaniem z rachunkowością produkcji przemysłowej”.

BILDZIUKIEWICZ A.: **Zagadnienia kosztów i opłacalności produkcji rolnej**. Katowice 1960, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, s. 134, Zeszyty Naukowe — Prace monograficzne, t. I.

Autor stawia sobie ambitne zadanie nowego, teoretyczno-metodologicznego ujęcia zagadnień produkcji globalnej i dochodu narodowego z zamiarem doprowadzenia do praktycznych konsekwencji w rachunkowości, kalkulacji kosztów i zarządzaniu państwowymi gospodarstwami rolnymi.

BRADFORD A. L., JOHNSON G. L.: **Farm management analysis** (Sposoby zarządzania gospodarstwem rolnym). New York 1960, J. Willey, s. 438.

Autorzy, obaj wieloletni praktycy, obecnie profesorzy: jeden — ekonomiki rolnictwa (makroekonomika), drugi — ekonomiki gospodarstw rolnych (mikroekonomika), podejmują próbę poddania syntezie najlepszych, tradycyjnych i współczesnych metod zarządzania gospodarstwami rolnymi dla osiągnięcia najwyższych efektów.

Praca ich ma służyć nauczaniu organizacji i zarządzania gospodarstwem rolnym, a między innymi nauczycieli analizy poszczególnych działów, względnie kierunków produkcji rolnej, wyboru ich ilości i rodzajów (produkcja zbożowa, mięsna, mleczarska i in.) oraz wzajemnego między nimi stosunku. Podręcznik ujęty został w sposób przystępny dla studentów, nauczycieli, kierowników i pracowników oraz właścicieli gospodarstw rolnych.

Podręcznik jest drugim wydaniem (pierwsze w 1953 r.) i został opracowany między innymi na podstawie materiałów Biura Ekonomiki Rolnej, Uniwersytetu w Kentucky i wielu innych instytucji.

PRAIBANT M. H.: Vocation agricole de la France (Powołanie rolnicze Francji). Paris 1959, Edition Berger-Levrault, s. 205.

W okresie powszechnych tendencji do opuszczania wsi i rolnictwa oraz przenoszenia się do innych zawodów w mieście — ukazała się publikacja, celem której jest pokazanie tradycji rolniczych Francji, konieczności utrzymania odpowiedniego poziomu rolnictwa, jako jednego ze współrzędnych czynników ekonomicznych oraz wskazanie perspektyw jego rozwoju w przyszłości. Autor stara się — w sposób niekiedy górnolotny — dowieść stawiane przez siebie tezy dziejowego bez mała posłannictwa francuskiego rolnictwa, jego znaczenia w gospodarce narodowej, wykorzystania wszelkich możliwości wzmoczenia wydajności produkcji, ujawnienia przeszkód, które na francuskiej wsi wstrzymują wzrost postępu zarówno w dziedzinie socjalnej jak i technicznej, brak właściwej polityki rolnej (tj. eksportu produktów rolnych, specjalizacji w poszczególnych gałęziach, intensyfikacji przetwórstwa), znaczenia ludności wiejskiej nie tylko dla społeczeństwa francuskiego, lecz także w walce tego społeczeństwa o znaczenie w Europie (OECE i CEE), a nawet w świecie.

BUGRIMOW E. J.: Żywotnowodstwo w siemilietkie (Hodowla zwierząt w siedmiolatec). Moskwa 1960, Sielchozgif, s. 200.

W pracy jest mowa o dotychczasowych osiągnięciach i perspektywach rozwoju hodowli w związku z postawionymi przed nią zadaniami podniesienia produkcji mięsa, mleka, wełny i jaj, a przede wszystkim — i z tego względu rzecz omawiamy — obniżenia kosztów własnych produkcji hodowlanej w planie siedmioletnim ZSRR.

Das Buch des Bauern. Ein Eingebér für al'e. Opr. F. W. Maier-Bode i in. (Książka chłopca. Poradnik dla wszystkich). Hiltrup 1959, Landwirtschaftsverlag, s. XV, 752, 14 tbl.

Nazwany imieniem inicjatora (Maier-Bode) poradnik, a nawet ściślej doradca dla tych wszystkich, którzy w gospodarstwie chłopskim pracują. Ten luksusowo wydany, bogato i pomysłowo ilustrowany poradnik, poszerzany i po raz czwarty — od 1953 roku — drukowany obecnie, zawiera całokształt praktycznych wiadomości, jak najbardziej współczesnych na temat najnowszych technicznych, przyrodniczych, gospodarczych zagadnień potrzebnych światłemu chłopcu do jego pracy w gospodarstwie, podanych w jasnej, prostej, przystępnej formie. Przy tej okazji trzeba jednak przyznać rację drowi W. Parske (vide omówienie na str. 190), że w sposobie potraktowania rodzinnego gospodarstwa i stanu chłopskiego, jego roli w państwie i gospodarce — czytelnik odnajdzie wiele akcentów hitlerowskiego Bauerstandu. Poradnik jest kontynuacją tradycji wydawnictwa „Praktyczny Rolnik” (Praktische Landwirt).

CLAWSON M., HELD R. B., STODDARD CH. H.: Land for the future (Perspektywy użytkowania ziemi). Baltimore 1960, J. Hopkin Press, s. 570.

Institucja działająca w USA, pod nazwą "Resources for the future" (Zasoby w przyszłości) wydaje prace o tematyce społeczno-gospodarczej i technicznej, w których rozważa różnorodne zagadnienia w perspektywie przyszłości. W serii tych prac ukazała się publikacja dotycząca użytkowania ziemi w perspektywie 2000 roku, kiedy to dochód ludności na głowę ma wzrosnąć niemal dwukrotnie. Ziemię dzielą autorzy na 6 następujących grup: 1) użytkowaną pod zabudowę

miast, 2) użytkowaną rolniczo, 3) lasy, 4) łąki, 5) użytkowaną dla celów wypoczynkowych oraz 6) w inny sposób (drogi, kopalnie itd.). Rozważając zmiany już dokonane oraz obecnie zachodzące autorzy dochodzą do przewidywania kształtowania się dalszych zmian (do 2000 roku). Te pionierskie rozważania dotyczą wyłącznie USA, gdzie zmiany w obszarze rolniczo użytkowanej ziemi będą prawdopodobnie nieznaczne, natomiast zwiększy się intensywność jej użytkowania. Rzecz interesująca dla zajmujących się perspektywami użytkowania ziemi oraz planowaniem przestrzennym.

DUMNOW D. I.: **O proizwoditeličnosti truda w sielskom choziajstwie** (O wydajności pracy w rolnictwie). Moskwa 1960, Gostatizdat, s. 143.

W pracy wyłożono stosowane praktycznie w statystyce i rachunkowości rolnej metody badania i analizy wydajności pracy, produkcji globalnej i nakładów. Zagadnienie postawiono, przeanalizowano i omówiono na tle konkretnych przykładów wziętych z kołchozów i sowchozów. Broszura jest przeznaczona dla pracowników statystyki i planowania, może być również wykorzystana w szkoleniu.

Ekonomika rolnictwa i polityka rolna. Cz. II. Warszawa 1961, „Książka i Wiedza”, s. 215.

Podręcznik ekonomiki rolnictwa, którego część I, wydana w 1960 r., została omówiona w nrze 3/1961 r. Część II zawiera następujące opracowania: Z. Kozłowski, Fr. Tomczak — Środki intensyfikacji rolnictwa (nawożenie, melioracje, hodowla, nasiennictwo i ochrona roślin, budownictwo wiejskie, oświata rolnicza), M. Kosieradzki — Znaczenie i metody mechanizacji rolnictwa (rozwój mechanizacji rolnictwa na świecie, mechanizacja produkcji rolniczej w Polsce, jej efektywność), H. Chojnacka — Dochodowość i spożycie gospodarstw chłopskich (źródła dochodu gospodarstwa chłopskiego, podział dochodu, jego charakter, kształtowanie się dochodów na wsi w okresie powojennym, spożycie i różnice regionalne w poziomie życiowym ludności wiejskiej, budżet chłopski na tle budżetów miejskich), M. Ciepielewska — Rynek zaopatrzenia i zbytu w rolnictwie (polityka cen produktów rolnych i środków produkcji dla rolnictwa oraz organizacja skupu).

ERDEI F., CSETE L., MÁRTON J.: **A termélesi körzetek es a specializáció a mezőgazdaságban** (Rejony produkcyjne i specjalizacja produkcji rolnej). Budapest 1959, Közgazdaság és Jogi Könyvkiadó, s. 416.

Praca wykonana w Instytucie Zarządzania Gospodarstwami Rolnymi Węgierskiej Akademii Nauk omawia zagadnienia rejonu rolniczego, czynniki wpływające na jego produkcję oraz problemy rejonizacji rolnictwa węgierskiego. Rzecz jest bogato ilustrowana graficznie (wykresy i mapy) i oparta na źródłowym materiale statystycznym. W zakończeniu podano obszerną — liczącą 91 pozycji — krajową i zagraniczną literaturę przedmiotu (m. in. wymieniono artykuł L. Skibińskiego pt. W sprawie kryteriów podziału Polski na regiony rolnicze. Gospodarka Planowa nr 10/1957).

FELTWELL R.: **Broiler farming.** (Farmy brojlerów). London 1960, Faber a. Faber, s. 88.

Omówienie nowych metod produkcji drobiu rzeźnego (kapłonów, kurcząt, kaczek, indyków) stosowanych obecnie w Anglii z krótkim uwzględnieniem strony ekonomicznej i organizacyjnej tej produkcji. Z zagadnień technicznych podano m. in. normy żywienia i wzory budynków.

FIFE J., MACKIN E. A.: **Agriculture-Safety, health and welfare** (Rolnictwo — bezpieczeństwo, zdrowie i odpowiednie warunki bytowe). London 1959, Butterworth, s. 83.

Tym razem pragniemy jedynie zwrócić uwagę na ukazywanie się w Anglii publikacji zawierających wybrane, podstawowe akty prawne dotyczące rolnictwa wraz z rozporządzeniami wykonawczymi i komentarzami.

FUROW W. G.: **Zabota KPSS o powyszenii blagesostojanija i kulturnowo urownia kołchecznowo krestianstwa (1953—1959).** Troska KPZR o podniesienie dobrobytu i poziomu kulturalnego kołchozowego chłopstwa 1953—1959 r.). Moskwa 1960, Izdat. WPSz. i AON pri CK KPSS, s. 173.

Opracowana w Katedrze Historii KPZR Akademii Nauk Społecznych przy KC KPZR publikacja omawia aktualne wysiłki Partii walczącej o rozwój społecznej gospodarki kołchozów, jako podstawy wzrostu poziomu życiowego radzieckiego chłopstwa oraz troskę Partii o podniesienie dobrobytu materialnego kołchozowego chłopstwa, podniesienie jego kultury i świadomości komunistycznej.

Komplexe Planung auf dem Lande (Kompleksowe planowanie w rolnictwie). Berlin 1960, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 176.

Sporządzona na przykładzie powiatu Neuruppin praca kolektywna zespołu pracowników naukowych i praktyków o charakterze instruktywnym, zakończona konkretnymi zaleceniami. Zmierzają one do realizacji zadań rolnictwa ustalonych w planie 7-letnim, mianowicie: „maksymalnego podniesienia produkcji i wydajności przy stałym obniżaniu kosztów, dzięki stosowaniu nowoczesnych rozwiązań naukowo-technicznych dla podniesienia poziomu materialnego i zwycięstwa socjalizmu” w NRD oraz prześcignięcia NRF w wydajności z hektara, produkcji mleka, mięsa i jaj. Odpowiedzialne zadania w tym zakresie zostały przez Partię i Rząd postawione przed organizacjami terenowymi — powiatami i gminami. Stąd ujęcie tematu ilustrujące system tworzenia planu, jako syntezy zleceń i wskaźników ogólnych oraz oddolnych propozycji gmin.

KORJUNOW S.: **Niedielimyjje fondy i kapitalnyje włożenija kołchozow** (Fundusze niepodzielne i nakłady w kołchozach). Moskwa 1960, Gosfinizdat, s. 96, Nauczno-Issliedowatielskij Finansowyj Institut.

Autor omawia źródła powstawania: funduszy niepodzielnych, nakładów i re-produkcji środków w kołchozach oraz długoterminowych kredytów — jako źródła stosowanych nakładów (inwestycji) oraz rozwoju produkcji kołchozowej.

KOSICKI J.: **Wielkość gospodarstwa uspołecznionego a jego efektywność**. Warszawa 1961, PWRiL, s. 118.

Autor zajmuje się badaniem wpływu obszaru gospodarstwa uspołecznionego na jego efektywność, strukturę i poziom sił wytwórczych oraz intensywność. Po stwierdzeniu, iż temat ten jest dotąd niedostatecznie uwzględniany w literaturze rolniczej, dokonano w pracy przeglądu piśmiennictwa zagranicznego i polskiego oraz opisu metody badań. Po przedstawieniu tendencji w rolnictwie światowym co do wielkości gospodarstw oraz sytuacji gospodarstw uspołecznionych i wyników produkcyjno-ekonomicznych PGR w latach 1956—1957/8, autor dochodzi do sformułowania wniosków co do optymalnej wielkości gospodarstw w zależności od konkretnych warunków.

JELEŃSKI E., LUBORADZKI St.: **Zasady analizy działalności produkcyjnej gospodarstwa rolnego**. Warszawa 1960, TNOiK, s. 71.

Zeszyt 16 Materiałów i Studiów Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa wydany w związku z przeprowadzonym kursem dla księgowych w majątkach doświadczalnych, dotyczy analizy działalności produkcyjnej gospodarstwa rolnego. Podaje definicje i cele tej analizy, jej metody oraz wskaźniki: wyniki działalności finansowej, wielkości produkcji, nakładów i poziomu sił wytwórczych. W części II autorzy, posługując się konkretnym przykładem dwu państwowych gospodarstw rolnych w woj. wrocławskim — Barci i Złotej — pokazują jak w praktyce przeprowadzić analizę działalności gospodarstwa, a następnie dokonać podsumowania błędów w zakresie urzędzenia i prowadzenia gospodarstwa rolnego.

MACMILLAN J. H.: **Agrarüberschüsse und ihre Beseitigung** (Nadwyżki produkcji rolnej oraz ich likwidacja). Hamburg 1959, A. C. Toepfer, s. 61.

Jak rekomenduje wydawca broszury, autor — do niedawna „wieloletni, genialny szef”, a obecnie „przewodniczący Rady Nadzorczej największej północnej amerykańskiej firmy zbożowej Cargill INC.”, wydrukował na łamach czasopisma „Business Horizons” znakomitą rozprawkę na najbardziej interesującą dla amerykańskiego rolnictwa temat: jak wyprowadzić je ze ślepego zaułka, w którym się znalazło. Autor lansuje plan poprawienia sytuacji rolnictwa przez obniżenie cen nadwyżek rolnych i rozszerzenie w ten sposób rynków zbytu. Broszura jest wydana w trzech językach: angielskim, francuskim i niemieckim i dzięki temu: po pierwsze jest dostępna dla wielu czytelników, po wtóre może służyć jako lektura porównawcza języków obcych dla poszukujących słownictwa ekonomicznego.

MARINKO I. L., RABINOWICZ W. M.: **Choziajstwennyj raseziot i siebie-toimost produkcji w sowchozach** (Rozrachunek gospodarczy i koszty własne produkcji w sowchozach). Moskwa 1960, Sielchozgziz, s. 120.

Popularna broszura charakteryzująca sowchozy, jako socjalistyczne przedsiębiorstwa, pracujące na rozrachunku gospodarczym, stosowane tam nakłady i środki obrotowe, sposoby obliczania kosztów i cen oraz rachunku wewnątrzzakładowego.

MARTYNOW W. A.: **Amerykanskije farmiery pod gniotom monopolij** (Amerykańscy farmerzy pod uciskiem monopolii). Moskwa 1960, Socekiz, s. 215.

Wykorzystując bogatą literaturę przedmiotu oraz rozporządalne dane statystyczne, autor omawia znane na ogół zagadnienie koncentracji własności w rolnictwie amerykańskim po ostatniej wojnie światowej oraz rolę, jaką odgrywają w tym procesie monopole, a także bierną, a właściwie usługową rolę państwa. Wśród przytoczonych materiałów warto zwrócić uwagę na interesujący schemat typowych dla amerykańskich stosunków powiązań monopolistycznych na przykładzie kartelu handlowo-przemysłowych przedsiębiorstw zbożowych i młynarskich (str. 105).

MASZENKOW W. F.: **Rezerwy rosta proizwoditielności truda w sielskom choziajstwie SSSR** (Rezerwy wzrostu wydajności pracy w rolnictwie ZSRR). Moskwa 1960, Sielchozgziz, s. 144.

Dzięki organizacyjno-ekonomicznemu wzmocnieniu kolchozów wskutek zastosowania bodźców materialnego zainteresowania kolchozów i kolchoźników w podniesieniu produkcji i przekazaniu wyposażenia MTS — kolchozom, nowej organizacji sowchozów i nowego systemu zakupu produkcji rolnej przez państwo — stworzono warunki podniesienia tak całego rolnictwa jak i poszczególnych jego gałęzi produkcyjnych, a przede wszystkim nieustannego wzrostu wydajności pracy, wykrywania rezerw i obniżania kosztów.

Modern Land Policy (Współczesna polityka rolna). Urbana 1960, University of Illinois Press, s. 449.

Praca zbiorowa 32 amerykańskich i europejskich autorów, zawierająca materiały zaprezentowane i przedyskutowane na dwumiesięcznej letniej Sesji Naukowej 1958 r., zorganizowanej przez Instytut Ekonomiki Rolnej Uniwersytetu w Illinois. Sesja była kontynuacją prac prowadzonych w tym zakresie w Instytucie oraz w innych placówkach naukowo-badawczych przez kilkanaście lat. Dotyczą one podstawowych kwestii w zakresie użytkowania ziemi, problem ten bowiem jest jednym z najbardziej dręczących społecznych i ekonomicznych problemów w wielu krajach. Składające się na treść książki 32 pozycje zgromadzono w następujących czterech częściach: zasoby ziemi i popyt na nią, programy w zakresie użytkowania ziemi, planowanie i programowanie polityki w odniesieniu do zasobów ziemi, problemy użytkowania i dzierżawy ziemi. Autorzy w swych rozważaniach perspektywicznych sięgają do roku 1980, przez co praca w pewnej mierze wiąże się tematycznie z omówioną wyżej publikacją pt. Land for the future — Clawsona, Helda i Stoddarda (vide str. 186).

NOWAKOWSKI St.: **Przeobrażenia społeczne wsi opolskiej**. Poznań 1960, Instytut Zachodni, s. 256, Ziemia Zachodnie. Studia i Materiały Nr 4.

Badania wsi opolskiej zostały zainicjowane w 1945 r. przez Zakład Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem prof. S. Ossowskiego. Zbieranie materiałów do tematu „przeobrażenia społeczne wsi opolskiej” rozpoczął S. Nowakowski w 1947 r. i kontynuował je do 1957 r., opracowując na podstawie obserwacji i wywiadów przeprowadzanych z mieszkańcami Giełczyna monografię tej wsi. Na tle blisko 100-letniego okresu historii Giełczyna przeanalizowano rozwój społeczny wsi, jej zróżnicowania klasowe, rolę instytucji społecznych, przed i powojenny wzrost solidarności grupowej, przekształcenia struktury społeczno-ekonomicznej, przechodzenie od społeczności lokalnej do szerszej społeczności ponadlokalnej, procesy społeczno-kulturowe, wzrost wpływu miasta na wieś itp. W treści i aneksie przytoczono wiele oryginalnych wypowiedzi ankietowanych.

Ocena wartości użytkowej zwierząt domowych. Warszawa 1960, PWRiL, s. 232.

Zespół autorów (J. Kwasięborski, J. Jełowicka, S. Greulich, Z. Hrobóni i M. Galsuszkówna) opracował zasady oceny zwierząt gospodarskich, przeznaczone dla

zootechników — pracowników zatrudnionych w otwartych w 1959 r. wojewódzkich stacjach oceny zwierząt. W związku z planem 5-letnim, w którym przewiduje się znaczny rozwój produkcji zwierzęcej — szczególnie ważna staje się sprawa właściwej oceny wartości zwierząt, przeprowadzana na podstawie odpowiedniej księgo-wości, racjonalna hodowla oraz normy żywienia.

PARSKE W.: **Die Lüge über den bäuerlichen Familienbetrieb**. Untersuchungen über die Lage der werktätigen Bauern in Westdeutschlandwirtschaft (Kłamstwa o chłopskich gospodarstwach rodzinnych. Badania nad sytuacją pracującego chłopstwa w Niemczech Zachodnich). Berlin 1960, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 168.

Za podstawę do tej demaskatorskiej publikacji posłużyła praca doktorska autora wykonana pod kierunkiem Instytutu Ekonomiki Rolnej Uniwersytetu im. Humboldta w Berlinie (na wydziale rolnym) pt. „Badania procesu koncentracji kapitalistycznej w zachodnio-niemieckim rolnictwie i jego zakamuflowanie przez burżuazyjną teorię „rodzinnego gospodarstwa chłopskiego”. Po przedstawieniu specyfiki rozwoju zachodnio-niemieckiego rolnictwa po II wojnie światowej i omówieniu imperialistycznej polityki NRF oraz jej powiązań z NATO, OEEC (Europejska Organizacja Wspólnoty Ekonomicznej), EWG (Europejska Współpraca Gospodarcza) i ECEA (Związek Europejskiego Rolnictwa) — autor obnaża mechanizm działania koncentracji własności rolnej kosztem drobnych i średnich gospodarstw chłopskich, których ziemie służą do przebudowy struktury rolnej, tzn. do tworzenia wielkich gospodarstw, w tym także chłopskich, na wzór hitlerowskiego Bauerstandu. Temu samemu celowi służy tzw. „Zielony Plan” i polityka pravicowych przywódców SPD.

RYCHLIKOWA I.: **Klucz wielkopoleński Wodzikich w drugiej połowie XVIII w.** Wrocław 1960, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawn. PAN, s. 287 + 40 tbl.

W monografii klucza wielkopoleńskiego na Podhalu autorka zajmuje się przede wszystkim strukturą agrarną dóbr i gospodarstw chłopskich, formą renty różniczkowej, organizacją zarządzania i produkcji, techniką i narzędziami oraz kulturą materialną wsi. Dzięki bogatym materiałom, głównie z archiwum podworskiego Wodzikich (obecnie znajduje się ono w Ossolineum), można było dokonać badań na przestrzeni stosunkowo długiego okresu, na tle przemian, dokonujących się w innych wsiach południowej Małopolski oraz na tle ogólnego procesu historycznego. Ze względu na charakter materiału, w monografii przeważa opis gospodarki dworskiej, brak natomiast danych do równorzędnego przedstawienia produkcji chłopskiej i służby folwarcznej. W załącznikach podano 101 zestawień, zawierających wyjściowy do badań materiał cyfrowy.

SCHMIDT W.: **Grundzüge der Buchführung in den LPG** (Zasady rachunkowości w LPG — spółdzielniach produkcyjnych). Berlin 1960, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 268.

Systematyczny wykład rachunkowości rolnej w spółdzielniach produkcyjnych w NRD (wraz z podanym w załączniku ramowym planem kont), poparty konkretnymi przykładami i obliczeniami. Wychodząc z zadań i założeń rachunkowości oraz jej znaczenia dla członków spółdzielni — autor podaje metody i dokonuje historycznego przeglądu systemów rachunkowości, naucza techniki i systemów kont dla poszczególnych typów spółdzielni.

Statistika sielskowo choziajstwa w kapitalistycznych stranach (Statystyka rolnictwa w krajach kapitalistycznych). Moskwa 1960, Gosstatizdat, CSU SSSR, s. 228.

Na publikację, przygotowaną przez Centralny Urząd Statystyczny ZSRR, składają się przyczynki i artykuły, tłumaczone z języków obcych, a dotyczące systemów statystyki rolnej, stosowanych metod obliczania i wskaźników, organizacji, gromadzenia i opracowywania danych głównie (w 90%) w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii oraz (w 10%) w NRF, Francji, Włoszech, Holandii, Danii, Szwecji, Brazylii, Argentynie i Urugwaju. W publikacji omówiono takie problemy jak: użytkowanie ziemi, obliczanie zbiorów roślin uprawnych i pogłowia bydła, produkcji, cen rolnych, spożycia i sprzedaży produktów rolnych itp. Rzecz przeznaczona dla pracowników naukowych, studentów, ekonomistów, statystyków i planistów rolnych.

WUNDERLICH F.: **Farm labor in Germany 1810—1945** (Praca w rolnictwie niemieckim w latach 1810—1945). Princenton 1961, Princenton University Press, s. 390.

Autorka dokonuje przeglądu rozwoju stosunków w zakresie zatrudnienia w rolnictwie niemieckim od czasu wyzwolenia chłopów z pańszczyzny do upadku hitleryzmu na tle polityki agrarnej i socjalnej Niemiec. Dzieli ona swą pracę na trzy części, z których w pierwszej podaje pokrótce historyczne tło stosunków rolnych w Niemczech do I wojny światowej, następnie w części drugiej omawia okres republiki wejmarskiej, nazwanej okresem demokracji, oraz w części trzeciej — najobszerniejszej charakteryzuje stosunki w rolnictwie za czasów hitlerowskich. Okres ten, następujący po wielkiej depresji wydawnictwo określa jako „romantyczny eksperyment”, co budzi niejakie refleksje, zważywszy, iż autorka przeniosła się w 1933 r. do Ameryki. Obszerna bibliografia licząca 351 pozycji.

ZAKSE D.: **Socialisticeskije priobrazowanija agrarnych odnoszenij w German-skoj Diemokraticzeskoj Riespublikie** (Socjalistyczne przemiany stosunków agrarnych w NRD). Moskwa 1960 Izdat. Soc.-Ekonomiczeskoj Litieratury, s. 200.

Autor podaje — w ujęciu historycznym — zmiany, jakie zaszły w stosunkach rolnych od czasów Niemiec imperialistycznych do współczesnych, poprzez rewolucyjne przekształcenia w okresie powojennym 1945—1949, powstawania i krzepnięcia NRD, a w szczególności roli socjalistycznej własności w rolnictwie dla przygotowania warunków uspołdzielczania gospodarstw chłopskich (1949—1952), następnie zaś okresu tworzenia rolniczych spółdzielni produkcyjnych (1952—1958), wreszcie aktualnego stanu rozwoju rolnictwa niemieckiego w planie 7-letnim.